

1

Valgprogram for

2

Lillehammer

3

Venstre

4 *Kommunestyreperioden 2023-2027*

5

Utkast til valgprogram

VENSTRE

6

7	Innhold	
8	Venstre – Norges sosialliberale parti	3
9	Kapittel 1 - Klimavennlige lokalsamfunn	4
10	Grønne reiser	4
11	Lokal energiproduksjon og energieffektivisering	5
12	Kapittel 2 - Mer natur	7
13	En arealpolitikk for mer natur	7
14	Sirkulær økonomi og gjenbruk	8
15	Lokal forurensning og renovasjon	9
16	Bedre dyrevelferd	9
17	Kapittel 3 - Skole og opplæring	10
18	Barnehage	10
19	Grunnskole og SFO	11
20	Studentbyen	12
21	Kapittel 4 – Flere lokale arbeidsplasser	13
22	Et likestilt og inkluderende arbeidsliv	13
23	Kapittel 5 – Et levende lokalsamfunn	15
24	Stedsutvikling	15
25	Kultur og idrett	16
26	Frivillighet	16
27	Asyl og integrering	17
28	Demokrati og åpenhet	17
29	Kapittel 6 – Helse og omsorg i lokalsamfunnet	19
30	Helsetjenester og psykisk helse	19
31	Lokal ruspolitikk	20
32	Økt frihet i alderdommen	20
33		
34		

35 **Venstre – Norges sosialliberale parti**

36

37 Frihet handler både om frihet i hverdagen og om å gi folk reelle muligheter i livet. Det handler om
38 friheten til å ta den utdanningen du ønsker, starte den bedriften du brenner for, leve det familielivet
39 du ønsker, og leve i trygge fellesskap. Dette er Venstres sosialliberale fundament.

40

41 Lillehammer skal være en åpen og inkluderende kommune der alle kan finne sitt eget gode liv –
42 uavhengig av alder, kjønn, livssyn, funksjonsnivå, seksualitet og bakgrunn. Kampen for klimaet og
43 naturen er vår aller viktigste utfordring.

44

45 Makt og innflytelse skal komme nedenfra. Beslutninger skal fattes nærmest mulig den det gjelder, og
46 med størst mulig grad av åpenhet og medvirkning. Politisk makt skal forankres i demokratiske
47 institusjoner.

48

49 Venstre er et utålmodig parti. Vi vil ta samfunnet videre. Vi vil framover, ikke bakover. Derfor satser
50 vi på skole og kunnskap, vi vil løse klima- og naturkrisen, og vi støtter små og store jobbskapere.
51 Venstre vil ha et samfunn der alle er frie og har muligheten til å delta. For å lykkes med det må
52 jobben gjøres lokalt.

53

54 Venstre som parti tilhører sentrum i politikken, og vi har vist at vi kan ta ansvar og finne løsninger
55 gjennom samarbeid, både til høyre og til venstre i politikken.

56

57 Hvis du er utålmodig og vil gi folk mer frihet og flere muligheter og ønsker å ta Norge framover:
58 Velkommen til Venstre i lokalvalget 2023!

59

60 **Kapittel 1 - Klimavennlige lokalsamfunn**

61 Klimakampen handler om å gi barna mulighet til å leve et godt og trygt liv nå og i framtiden. Vi må ta
62 vare på naturen og alle de gode kloden som økosystem tilbyr oss, slik som mat, rent vann og ren
63 luft. Venstre vil at det skal være enkelt å bidra i klimakampen og leve et godt liv med et lite
64 miljøavtrykk.

65
66 Kampen for å kutte klimagassutslipp er like viktig lokalt som nasjonalt. Lillehammer Venstres
67 kandidater stiller til valg for å kutte lokale klimagassutslipp.

68
69 Samarbeid mellom næringsliv, kommune og sivilsamfunn er nødvendig for å finne løsninger som får
70 ned de lokale utslippene. Lillehammer kommune skal legge til rette for grønn næringsutvikling og ta i
71 bruk det handlingsrommet kommunen har til å lede an i klimaarbeidet. Ved å stille strenge klima- og
72 miljøkrav i anskaffelsene kan Lillehammer kommune oppnå utslippskutt og bidra til at grønne
73 produkter og tjenester kommer inn på markedet.

74
75 Selv om vi lykkes med å redusere utslippene, må vi forberede oss på mer ekstremvær. Venstre vil
76 derfor at kommunen skal prioritere klimatilpasning. Tiltak som gjenåpning av bekker og vassdrag,
77 flomsikring og rehabilitering av natur vil bidra til å beskytte verdifull infrastruktur og er dessuten bra
78 for folk og natur.

79

80 **Lillehammer Venstre vil:**

- 81 • At klimagevinsten i rehabilitering framfor rivning alltid skal vurderes i kommunale
- 82 eiendomsprosjekter.
- 83 • Stille krav om streng klima- og miljøsertifisering av alle nye bygg.
- 84 • Gjenåpne flere elver og bekker som er lagt i rør, blant annet Vesle-Gausa fra Jorekstad og
- 85 ut i Lågen.
- 86 • Begrense nedbygging av natur og reetablere mer natur.
- 87 • Jobbe for at miljøvennlige bygg kan premieres i utmålingen av eiendomsskatten.
- 88 • Gjennomgå og styrke samfunnsberedskapen og oppgradere planer som har med
- 89 naturkatastrofer, store ulykker, terror og krigslignende situasjoner å gjøre. Det må øves
- 90 på tvers av samfunnssektorene og med nøkkelpersoner.

91

92 **Grønne reiser**

93 Lillehammer Venstre vil at flere skal gjennomføre hverdagsreisene sine til fots, med sykkel, med
94 kollektivtransport eller ved å benytte seg av bildelingsordninger. Da må de grønne transport-
95 løsningene gjøres mer attraktive. Vi må bygge flere sykkelveier og gjøre kollektivtrafikken billigere og
96 bedre. Vi må utvikle sentrum og grender på en måte som reduserer behovet for bil i hverdagen.

97

98 Det er krav om nullutslipp i offentlige anskaffelser av personbiler, varebiler og bybusser. Lillehammer
99 Venstre støtter tiltak for å redusere CO²-utslipp i kommunen.

100

101 **Lillehammer Venstre vil:**

- 102 • Bygge flere sykkelveier og premiere bruk av sykkel som hverdagstransport.
- 103 • Utvide kommunenes vei- og skiltmyndighet for å bidra til at busstransport prioriteres, at
- 104 det legges til rette for sykling, og at man får lavere fartsgrenser nær skoleveier.
- 105 • Senke prisene på kollektivtransport og utvide tilbudet.
- 106 • Legge til rette for at kollektivtrafikken kan løse flere hverdagsproblemer gjennom
- 107 bestillingstransport, for eksempel aldersvennlig transport, henting og levering til
- 108 fritidsaktiviteter og skoleskyss.
- 109 • Stille krav om utslippsfri kollektivtrafikk.
- 110 • At kollektivtrafikken skal være tilgjengelig og universelt utformet.
- 111 • Ha tiltak for mer samkjøring for å begrense antall biler på veien, med for eksempel
- 112 applikasjon for telefon og samarbeid med bedrifter.
- 113 • Stille krav om utslippsfri transport i forbindelse med oppdrag for, og leveranser til,
- 114 kommunen.
- 115 • Legge til rette for bildelingsordninger.
- 116 • Etablere flere ladestasjoner for elbil, inkludert hurtigladere og ladestasjoner for drosje,
- 117 på kommunal grunn – spesielt i tilknytning til kollektivknutepunkt. Stille krav om at disse
- 118 er universelt utformet.
- 119 • Samarbeide med næringslivet for å legge til rette for helhetlige utslippsfrie løsninger for
- 120 tynge kjøretøy.
- 121 • Legge til rette for lademuligheter for elbåter ved Mjøsa.
- 122 • Jobbe for bedre togtilbud, med flere og raskere avganger mellom Lillehammer og Oslo,
- 123 og flere avganger sørover etter kl. 21.
- 124 • Se hele jernbanestrekningen mellom Oslo og Trondheim under ett og jobbe for å få en
- 125 rask tospors jernbane på denne strekningen.

126

127 **Lokal energiproduksjon og energieffektivisering**

128 Kommunen kan oppnå store klimakutt gjennom økt produksjon og bruk av fornybar energi.

129 Lillehammer kommune har allerede satt i gang fornybarprosjekter, men det er mulig å integrere

130 produksjon av fornybar energi både ved nybygg og i forbindelse med rehabilitering av gamle bygg.

131

132 Nesten alt avfall kan komme til nytte igjen som råvarer i nye produkter eller i energiproduksjon.

133 Dette vil bidra til en sirkulær økonomi og samtidig redusere utslipp av klimagasser og miljøgifter fra

134 avfall.

135

136 **Lillehammer Venstre vil:**

- 137 • Stille krav om energiproduksjon på tak i nye større bygg, der det er egnet.
- 138 • Gjøre det enklere å legge solceller på tak i private hjem gjennom forenkling av lokalt
- 139 regelverk.
- 140 • Etablere klima- og energifond som gir tilskudd til energieffektivisering og klimavennlige
- 141 løsninger basert på private initiativ.
- 142 • Stille krav om energieffektivitet i kommunens egne nybygg og rehabiliteringsprosjekter.

143
144
145
146

- Ha miljøsertifisering av bygg gjennom bruk av anerkjente sertifiseringsordninger.
- Jobbe for å redusere offentlig energibruk, for eksempel ved å bruke sensorstyrt belysning i offentlige bygninger og langs veier.

147 **Kapittel 2 - Mer natur**

148 Klimaendringer og tap av natur er de største truslene mot menneskers fremtidige livskvalitet og
149 frihet. Natur er en forutsetning for matproduksjon, medisiner, rent vann og ren luft. Ikke minst er
150 naturen vår aller viktigste forsikring mot ødeleggende klimaendringer, både ved at skog binder opp
151 CO₂, og ved at vann, skog og myr beskytter oss mot flom og andre konsekvenser av høyere
152 temperaturer. Å beskytte naturen er derfor en av Venstres viktigste saker. Dessverre blir det stadig
153 mindre naturareal i Norge, med tap av biologisk mangfold og utslipp av klimagasser som
154 konsekvenser. Venstre vil at Norge innen 2030 skal restaurere og reetablere mer natur enn det som
155 går tapt. Det betyr ikke at vi skal stanse utviklingen av kommuner og næringsliv, men vi må sørge for
156 at utvikling og verdiskaping ikke går på bekostning av naturen.
157

158 **En arealpolitikk for mer natur**

159 Arealbruksendringer gjennom nedbygging er den største trusselen mot natur og biologisk mangfold.
160 Dermed ligger mange av virkemidlene for å ta vare på mer natur hos kommunen, gjennom
161 praktiseringen av lovverk som plan- og bygningsloven, jordloven og naturmangfoldloven.
162

163 Lillehammer Venstre vil fortsatt føre en stram arealpolitikk for å ta vare på dyrka mark, skog, myr og
164 fjell. For å stanse tapet av naturmangfold må Norge bli arealnøytralt. Det betyr at vi må gjenbruke og
165 fortette allerede utbygde arealer framfor å bygge ut mer på dyrka mark og i urørt natur. For å måle
166 arealnøytralitet vil Venstre innføre arealregnskap og naturbudsjett i kommunen. Venstre vil også
167 innføre en arealavgift som innebærer at det koster å bygge ned natur og matjord.
168

169 Lillehammer Venstre vil ivareta naturen i Gropmarka og i Nordseterfjellet gjennom en
170 kommunedelplan som på en klar måte bestemmer bruken av disse områdene til henholdsvis
171 fortetting av bebygd areal, friluftsliv og naturbevaring. Lillehammer Venstre er mot ny bilveg
172 gjennom Gropmarka, eller nye helårsveger på fjellet.
173

174 Lillehammer Venstre vil påvirke nabokommunene Øyer og Ringsaker til å samordne med Lillehammer
175 planleggingen i fjellområdene, slik at hyttebygging og veger ikke svekker naturkvaliteter og
176 muligheter for friluftsliv. Lillehammer Venstre var i 2022 pådriver for å stoppe videre utredning om
177 utbygging av Birkebeinerlia, og ønsker ikke hyttebygging ovenfor Kausvegen på Nordseter.
178

179 Lillehammer Venstre går inn for renaturering av Gausadeltaet. Det ble langt på vei ødelagt av tiltak i
180 elva for å lette tømmerfløting på 1960-tallet, og ikke minst ved lukking av «Vesle-elva» da
181 Gausdalsarmen FV250 ble bygd ut på 1980-tallet. Ved å gjenåpne Vesle-Gausa gjenskapes
182 leveområder for fisk og amfibier, samtidig som faren for flom reduseres.
183

184 Lillehammer Venstre er bekymret med tanke på reduksjon av pollinerende insekter. Tap av naturlige
185 blomsterenger er én viktig grunn. Kommunal eiendom med dyrka mark - eng og nedlagt eng - bør
186 forvaltes som naturlig blomstereng. Arealene skal slåes, men ikke gjødsles. Landbrukskontoret
187 tildeler statlige tilskudd til slik drift av gammel slåttemark.
188

189 I Lågen har høstvandring av harr - og lågåsildfisket i oktober - gått sterkt tilbake. Lillehammer Venstre
190 mener Statsforvalteren bør initiere overvåking og forskning på årsakene. Hunderørreten er en
191 ørretstamme av nasjonal interesse som det er viktig å ta vare på. Lillehammer kommune må følge
192 opp revisjonen av manøvreringsreglementet for Hunderfossen kraftstasjon, med sikte på å bedre
193 gyte- og leveforholdene for hunderørreten.
194

195 **Lillehammer Venstre vil:**

- 196 • Stille krav om arealregnskap og erstatningsarealer ved tap av verdifull natur ved nye
197 utbyggingsprosjekter.
- 198 • Begrense nye felt for hytteutbygging.
- 199 • Ha en aktiv jordvernpolitikk, der det blir stilt krav om flytting av matjord hvis veger og
200 offentlige utbyggingsformål krever nedbygging.
- 201 • Ha flere tiltak for pollinerende insekter.
- 202 • Bevare Gropmarka og Birkebeinerlia som skog- og friluftsområder, uten nye veger eller
203 hyttefelt.
- 204 • Ha en utbyggingsgrense mot fjellet på Nordseter, langs Kausvegen og ved Kaussetra og
205 mot Gropmarka og bevare seterpreg og tilrettelegging for friluftsliv.
- 206 • Styrke de regionale planene for å sørge for helhetlig arealplanlegging i fjellområdene på
207 tvers av kommunegrensene mot Øyer og Ringsaker.
- 208 • Restaurere Gausadeltaet.
- 209 • Jobbe for rent vannmiljø og gode levevilkår for fisk i Lågen og Mjøsa.
210

211 **Sirkulær økonomi og gjenbruk**

212 Nordmenn ligger i dag i verdenstoppen i forbruk per innbygger, med tre ganger større forbruk enn
213 den gjennomsnittlige europeer. For å redusere belastningen på naturen må vi legge til rette for økt
214 gjenbruk av materialer og deling av ressursene. Derfor støtter Lillehammer Venstre gjenbruks-
215 stasjoner og brukbutikker. Framover må kommunale bygg og anlegg vedlikeholdes på en bedre
216 måte, og unngå riving og nybygging så langt det er mulig.
217

218 **Lillehammer Venstre vil:**

- 219 • Samarbeide med lokalt næringsliv om å utvikle nye løsninger for bruk av
220 overskuddsenergi og biprodukter til nye næringer.
- 221 • Legge til rette for mer gjenbruk av materialer og varer i anskaffelser og byggeprosjekter.
- 222 • Gjøre det enklere for innbyggerne å gjenbruke framfor å kjøpe nytt, for eksempel ved å
223 støtte opp om etablering av gjenbruksstasjoner.
- 224 • Samarbeide med staten for å gjøre det enklere å gjenbruke og reparere, blant annet ved
225 å jobbe for å redusere moms på reparasjon.
226
227
228

229 **Lokal forurensning og renovasjon**

230 Tidvis er luftkvaliteten i Banken-krysset i Lillehammer sentrum svært dårlig. Lillehammer Venstre
231 ønsker tiltak for å redusere biltrafikk gjennom Banken-krysset. Kollektivtransport og samkjøring må
232 bli mer attraktivt, særlig i rushtidene. Det må ses på muligheter for å lede trafikken andre steder og
233 fokusere mer på helhetlig planlegging for å minske behovet for lokal bilkjøring. Vannkvaliteten i
234 Lågen og Mjøsa er i hovedsak god, men fortsatt er det for høye nivåer av kvikksølv og PCB i Mjøsa.
235 Lillehammer kommunes søkelys på forurensning må videreføres.

236

237 Lillehammer Venstre går inn for at landbrukskontoret for Gausdal, Lillehammer og Øyer skal ha en
238 aktiv rolle for å hindre rundballer og rundballeplast på avveie. Befaringer om våren på vollene ved
239 Gausa og Lågen og sikring av rundballer før flom, vil være ett bra tiltak.

240

241 **Lillehammer Venstre vil:**

- 242 • Jobbe for tiltak som reduserer biltrafikk gjennom sentrum.
- 243 • Ha tiltak for å sikre skolevei, særlig til Hammartun som nå er kritisk.
- 244 • Sørge for videreføring av arbeid med å sikre vannkvalitet i vann og vassdrag.
- 245 • Følge opp målsetting om at Lillehammer kommune skal bidra til å nå nasjonale mål om
246 avfallsreduksjon og andelen avfall til materialgjenvinning.
- 247 • Jobbe for lokale tiltak som hindrer landbruksplast på avveie.

248

249 **Bedre dyrevelferd**

250 Dyrenes velferd, helse og trygghet må sikres. Dyr må kunne utøve mer av sin naturlige adferd. I tråd
251 med at kunnskapen om dyrevelferd stadig bedres, må politikken følge etter. For at alle dyr skal leve
252 et godt liv, må dyrevelferd også ivaretas i lokal politikk og forvaltning. Hundeluftegården ved
253 Strandpromenaden er et godt tiltak for å løpe og leke fritt. Bestemmelser om båndtvang er viktig for
254 å beskytte beitedyr, fjærfe og vilt.

255

256 **Lillehammer Venstre vil:**

- 257 • Jobbe for god dyrevelferd.
- 258 • Opprettholde det kommunale tilskuddet til veterinærvakt for hest og smådyr.
- 259 • Opprettholde det kommunale tilskuddet til veterinærvakt for produksjonsdyr, som ku og
260 sau.

261

262 **Kapittel 3 - Skole og opplæring**

263 Utdanning er nøkkelen til en bedre framtid. Derfor er utdanning alltid en prioritet for Venstre. Det er
264 gjennom utdanning vi utjevner sosiale forskjeller og gir alle like muligheter i livet. Elever har ulike
265 forutsetninger, interesser og behov. Da er det avgjørende at vi skaper en skole som tar hensyn til
266 forskjellene som finnes mellom oss.

267
268 Lillehammer Venstre vil jobbe for at barn og unge i Lillehammer skal ha gode oppvekst- og
269 utviklingsmuligheter. Det er viktig at alle har lik mulighet til å bidra og at alle har lik mulighet til
270 utdanning. For å kunne benytte seg av en rettighet må muligheten for å benytte den være til stede.
271 Derfor mener Lillehammer Venstre at det er grunnleggende å satse på barnehage og skole.
272

273 **Barnehage**

274 Ingen familier er like, og barn har ulike behov. Derfor ønsker Venstre et mangfold i barnehage-
275 tilbudet, slik at familier kan velge et tilbud som passer for dem og barnet. Å ikke få plass i en
276 barnehage i nærheten av der du bor eller jobber, byr på utfordringer for mange. Derfor er det viktig å
277 opprettholde barnehager i nærmiljøet.

278
279 Kompetanse hos ledelse, lærere og ansatte, gode inne- og utemiljø og nok voksne er helt avgjørende
280 for barna. Kvaliteten på barnehagene er det viktige, ikke hvem som driver eller eier dem.

281
282 Barnehagen er avgjørende for integrering, inkludering og språkutvikling. Det er derfor viktig at
283 kommunen jobber målrettet for å øke graden av deltakelse for barn med flyktning- og
284 innvandrerbakgrunn i barnehagen.

285
286 Det skal være en øvre grense for hvor lenge barnet kan oppholde seg i barnehagen. Siden mange
287 foreldre ikke jobber kun på dagtid bør det gis mulighet for at barnehager kan ha utvidet åpningstid.
288

289 **Lillehammer Venstre vil:**

- 290 • Sikre bemanningsnormen i barnehagen gjennom hele åpningstiden.
- 291 • Sørge for tilstrekkelig antall pedagoger i barnehagene i kommunen.
- 292 • Sikre likebehandling av offentlige og private barnehager.
- 293 • Tilby gratis opphold i kjernetiden for barn fra familier med økonomiske utfordringer.
- 294 • Sikre barnehager i nærmiljøet.
- 295 • Jobbe for å øke andelen mannlige barnehagelærere.
- 296 • Ruste opp barnehagebygg og uteareal slik at alle barn har gode lekeområder.
- 297 • Åpne for at enkelte barnehager kan ha utvidet åpningstid.
- 298 • Ha løpende barnehageopptak for å sikre at alle får mulighet til å begynne i barnehagen
299 etter endt foreldrepermisjon.
- 300 • Styrke alderstilpasset opplæring for barn om kropp, seksualitet, identitet og følelser fra
301 og med barnehagealder.
- 302 • Tilby mer kommunal kursing av barnehageansatte for å sikre kompetanse blant de
303 ansatte i barnehagen som ikke har formell utdanning.

- 304
- 305
- 306
- 307
- 308
- 309
- Styrke samhandlingen for overføring av informasjon om barnets faglige nivå og utvikling i overgangen fra barnehage til skole og koble på PPT der det er behov for det.
  - Styrke barnehageansattes kompetanse om barn med høyt læringspotensial.
  - Bidra til å sikre gode arbeidsvilkår for å rekruttere og beholde barnehagelærere i barnehagene våre.

310 Grunnskole og SFO

311 Å satse på læreren er å satse på eleven. Lillehammer Venstre mener at vi har ekstremt dyktige lærere
312 i Lillehammerskolen. Disse vil vi beholde. Samtidig vil vi rekruttere nye, dyktige lærere.

313

314 Lillehammer Venstre ser positivt på private skoler som driver på ideelt grunnlag. Venstre tar
315 oppvekstmiljøet på alvor. Trygge og gode arenaer i nærmiljøet er vesentlig for de grender og
316 lokalsamfunn som har mistet skoler eller som er uten lokale naturlige samlingsplasser for barn, unge
317 og voksne. Lillehammer Venstre ønsker å legge til rette for at grendene selv skal kunne påvirke
318 hvordan disse arenaene skal gjenskapes. For eksempel kan grillplasser, skate-parker, klatrevegger og
319 aktivitetsbaser skapes i samarbeid med grendene og grendeutvalgene.

320

321 Kartlegging og rapportering er ikke et mål i seg selv og må vurderes kritisk, slik at lærerens tid i størst
322 mulig grad brukes med elevene og dermed føre til mindre byråkrati.

323

324 Lillehammer Venstre har tro på at familiene vet best hvilken skole som passer sosialt og geografisk og
325 vil jobbe for fritt skolevalg i grunnskolen kommunen dersom det finnes kapasitet ved skolen det
326 søkes til. Stigende elevtall ved en skole og ledig kapasitet ved naboskolen kan gjøre det aktuelt å
327 justere skolekretsgrensene.

328

329 Lillehammer Venstre vil:

- 330
- 331
- 332
- 333
- 334
- 335
- 336
- 337
- 338
- 339
- 340
- 341
- 342
- 343
- 344
- 345
- 346
- Sørge for tilstrekkelig bemanning i SFO.
  - Beholde to ungdomskoler i kommunen og beholde en barneskole i Lillehammer sentrum.
  - Stimulere til samarbeid mellom SFO og frivillige lag og organisasjoner.
  - Gi gratis skolefritidsordning til lavinntektsfamilier.
  - Myke opp overgangen mellom barnehage og grunnskole ved bruk av metoder som lekbasert læring.
  - Gjøre læreryrket mer attraktivt gjennom å sikre flere karrieremuligheter, gode lønnsbetingelser og mindre byråkrati og papirarbeid.
  - Åpne for å kunne ta om igjen eller hoppe over klassetrinn dersom nivå og faglig utvikling tilsier det.
  - Jobbe for fritt skolevalg i grunnskolen.
  - Utsette innføring av nettbrett i skolen og ta opp til vurdering hvilke teknologiske hjelpemidler skolen skal benytte.
  - Styrke kommunens fokus på to faglærere i basisfagene (norsk, engelsk og matematikk) slik at planlegging, samarbeid og tilrettelegging blir mer fleksibelt.
  - Styrke laget rundt eleven ved å ansette flere helsesykepleiere, skolepsykologer, miljøterapeuter og rådgivere med formell kompetanse.

- 347
- Gi KS og staten tydelige signaler fra lokale skoleeiere om nødvendigheten av å rekruttere og beholde profesjonsutøvere i skolen.
- 348
- Styrke kulturskolen.
- 349
- Styrke og bidra til videre utvikling av Læringscenteret.
- 350
- Sikre fortsatt leirskoletilbud for elever i Lillehammer.
- 351
- Ruste opp Vingar og Søre Ål skoler.
- 352
- Utrede gratis busskort for barn og unge på bybuss-rutene samt for de unge som bor i grendene utenfor bykjernen.
- 353
- Ha fortsatt fokus på å jobbe for å forebygge mobbing.
- 354
- 355
- 356

357 **Studentbyen**

358 Lillehammer som studentby er i stadig utvikling og er kjent for godt studiemiljø. Venstre vil være med
359 og legge til rette for at høgskolen skal opprettholde sitt gode omdømme. Å legge til rette for at
360 høgskolen skal få utvikle seg og vokse i sentrum er viktig. Høgskolestyret, Statsbygg og
361 Kunnskapsdepartementet beslutter framtidig lokalisering av campus. Lillehammer Venstre mener
362 Lillehammer kommune må ha åpenhet for flere lokaliseringalternativ.

363

364 Et godt studiemiljø innebærer blant annet at studentene skal motta den fysiske og psykiske
365 helsehjelpen de har krav på, og at det legges til rette for sosiale møteplasser.

366

367 **Lillehammer Venstre vil:**

- Sikre lavterskel psykiatrisk tilbud for studenter.
- 368
- Støtte høgskolens ambisjoner om universitetsstatus.
- 369
- Styrke bussforbindelsen mellom Storhove og Søre Ål
- 370
- Legge til rette for utbygging av studentboliger, med mål om å sikre at alle studenter som
371 ønsker det, skal kunne leie en rimelig studentbolig med akseptabel standard.
- 372
- Styrke Høgskolens betydning og tilgjengelighet til sentrum uansett plassering av campus.
- 373
- 374

375 **Kapittel 4 – Flere lokale arbeidsplasser**

376 Hvis man skal lykkes med å skape gode lokalmiljøer, er det viktig at flest mulig kan bidra og
377 inkluderes i arbeidslivet. Venstre vil at man enkelt skal kunne skape en arbeidsplass for seg selv og
378 andre, og at man enklere skal kunne jobbe fra der man vil.

379
380 En attraktiv by med gode skoler, et godt og tilgjengelig barnehagetilbud, varierte kulturopplevelser
381 og et hyggelig og tiltalende sentrum vil tiltrekke seg ny næringsvirksomhet og ny tilflytting. Dette er
382 grunnleggende kunnskap når kommunen skal vurdere hva som er bra for innbyggerne, og ikke bare
383 for utbyggerne.

384
385 Turisme er viktig for hele regionen. Lillehammer Venstre vil bidra til forutsigbarhet og langsiktighet
386 for den regionale, overbyggende reiselivsorganisasjonen.

387
388 Kommunen må sørge for lokaler og områder som kan huse gründervirksomhet, samt videre utvikling
389 av Lillehammer som film- og tv-by.

390
391 Lillehammer Venstre innser at kommunen har begrensede muligheter for å gjennomføre store
392 investeringer de nærmeste årene, og ønsker at også private skal kunne tilby tjenester som
393 kommunen har ansvaret for, enten på oppdrag eller i et samarbeid (OPS). Kvaliteten på
394 tjenestetilbudet er viktigst så lenge arbeidstagernes rettigheter ivaretas på en god måte.

395
396 Skog- og landbruk har lange tradisjoner i vårt område og er en viktig del av kommunens næringsliv.
397 Fruktbare jorder inn mot og inne i byen er også en viktig bestanddel i imaget til hele Norges mest
398 sjarmerende småby. Verdifull matjord skal fortsatt være en del av landbrukets ressursgrunnlag og må
399 ikke omdisponeres til annet formål. Andelen dyrkbar mark i Norge er allerede for lav.

400

401 **Lillehammer Venstre vil:**

- 402 • Sørge for at vi kan stille nødvendige næringsarealer til disposisjon.
- 403 • Arbeide for et levedyktig og bærekraftig landbruk.
- 404 • Legge til rette for kulturnæringer, herunder tv- og filmproduksjon.
- 405 • Føre en langsiktig og forutsigbar næringspolitikk.
- 406 • Støtte opp under forsvarets satsning på Jørstadmoen gjennom tett dialog.
- 407 • Åpne for mer offentlig-privat samarbeid (OPS).
- 408 • Sikre dyrkbar mark for framtidige generasjoner.
- 409 • Bruke kommunens eierskap og stemme i Eidsiva Energi til å sikre bedriftene levelige
410 fastpriskontrakter på strøm.

411

412 **Et likestilt og inkluderende arbeidsliv**

413 Arbeid gir oss økonomisk frihet og muligheten til å utvikle oss som mennesker og medborgere. Å
414 delta i arbeid er også helt avgjørende for inkludering og integrering. Det bidrar til økt tilhørighet,
415 motvirker fattigdom og utjevner forskjeller. Venstre vil derfor ha et arbeidsliv som er fleksibelt og

416 tilgjengelig nok til å passe for folk med ulike forutsetninger. Kommunene spiller en viktig rolle i å
417 inkludere flere gjennom ordninger som brukerstyrt personlig assistent (BPA), introduksjonskurs som
418 leder til deltakelse i arbeidslivet, og samarbeid om tilrettelegging hos bedriftene.

419
420 Norske arbeidsplasser er avhengige av å tiltrekke seg utenlandsk arbeidskraft. I intensive perioder vil
421 mange bedrifter også ha behov for innleide medarbeidere. Derfor er det særlig viktig at det
422 opprettholdes god tilgang på slik arbeidskraft og at vi sørger for at de som kommer, har et godt og
423 ryddig arbeidsforhold mens de er her.

424

425 **Lillehammer Venstre vil:**

- 426 • At kommunen tar sitt samfunnsansvar og sørger for at flere kommer seg inn i
427 arbeidslivet, ved å ta inn lærlinger, tilby praksisplasser og tilby deltidsordninger for folk
428 med redusert arbeidsevne.
- 429 • Sørge for at tilgangen på individuelt tilpasset assistanse, for eksempel tildeling av
430 brukerstyrt personlig assistanse (BPA), skal være tilgjengelig og fremme likestilling.
- 431 • Gi folk raskere og bedre oppfølging hos Nav ved å gi saksbehandlerne bedre verktøy som
432 automatiserer og forenkler arbeidet deres.
- 433 • Styrke sosialtjenestene med økte ressurser til å yte tett og individuell oppfølging for å
434 hjelpe flere ut i ordinært arbeid.
- 435 • Styrke samarbeidet med arbeidslivet og utdanningssektoren for å redusere
436 utenforskapet og kompetansegapet.

437

438 **Kapittel 5 – Et levende lokalsamfunn**

439 By- og stedsutvikling skaper viktige rammer for hverdagslivet, og en viktig del av politikken er derfor
440 å bidra til gode omgivelser og boligområder. Det er viktig at lokalsamfunn utvikles med inkluderende
441 offentlige rom som legger til rette for å leve et miljøvennlig og godt liv.

442
443 Gode lokalmiljø har et mangfold av aktiviteter der alle finner noe de kan trives med. Venstre mener
444 at vi får et mer mangfoldig tilbud for innbyggerne hvis kulturen, idretten og frivilligheten får utfolde
445 seg fritt. Kommunen spiller en viktig rolle i å legge til rette for både organiserte og egenorganiserte
446 aktiviteter.

447
448 Kulturmiljøene er utgangspunkt for de kulturbaserte næringene, kulturvern bidrar til det grønne
449 skiftet gjennom bevaring og gjenbruk, og kulturminner gjør steder mer attraktive. Venstre vil ha økt
450 satsning på kulturarv og arbeide for å styrke den kulturfaglige kompetansen i stedsutvikling og
451 byggesaksarbeid.

452

453 **Stedsutvikling**

454 Gode lokalsamfunn er avhengige av en stedsutvikling som skaper attraktive nærmiljøer der folk bor
455 og lever livet sitt. Lillehammer Venstre vil sikre nærhet til gode friluftsområder, viktige offentlige
456 velferdstilbud og tilgang til varierte sosiale møteplasser for forskjellige livsfaser.

457
458 Ny boligproduksjon må svare på kommunens samfunns mål og følges tett opp fra idé til ferdigstillelse
459 for å sikre bokvalitet og gode, trygge nabolag.

460
461 Etter en periode med fokus på fortetting av sentrum ønsker Lillehammer Venstre også at det åpnes
462 for mer boligbygging i grendene. Sentrumsutvikling rundt skysstasjonen og Lurhaugen bør
463 prioriteres. Venstre ønsker en restriktiv linje når det gjelder hyttebygging, til fordel for å beholde
464 naturkvaliteter og mulighet for friluftsliv.

465

466 **Lillehammer Venstre vil:**

- 467 • Øke satsningen på lokal bokvalitet ved å sikre et mangfold av aktiviteter og tilbud.
- 468 • Prioritere tilrettelegging for gående, syklende og kollektivtransport.
- 469 • Legge til rette for boligbygging langs kollektivakser slik at færre blir avhengige av bil.
- 470 • Kreve medvirkningsprosesser og innbyggerinvolvering i plan- og byggesaksprosesser.
- 471 • Sørge for god balanse mellom klima- og miljøvennlig boligutvikling og ivaretagelse av
- 472 kulturvern og kulturminner.
- 473 • Bidra til at det etableres flere nyskapende og inkluderende boformer som muliggjør en
- 474 bærekraftig livsstil.
- 475 • Ta vare på nærmaturen og sikre tilgang til utfartsområder, turveier og stier.
- 476 • Sørge for universell utforming av bygg og anlegg i kommunen.
- 477 • Vurdere parkeringsløsninger som del av sentrumsplan.

478

479 **Kultur og idrett**

480 Kunst og kultur er viktig kraft for opplevelser, diskusjon og utvikling og er viktig mot byjubileet i 2027.
481 Idrettsarrangement, kulturinstitusjoner og festivaler styrker Lillehammer identitet. Alle generasjoner
482 skal ha tilgang til et godt og variert kulturtilbud. Kulturskolen spiller en sentral rolle i kulturlivet og
483 bør være priset og lokalisert på en slik måte at den er tilgjengelig for alle. Venstre vil bidra til å lette
484 forholdene for breddeidretten og sørge for et variert tilbud.
485

486 **Lillehammer Venstre vil:**

- 487 • Støtte og bygge opp gode kulturarenaer, også for egenorganisert kulturliv.
- 488 • Ivareta og videreutvikle Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken.
- 489 • Sikre kulturelle møteplasser og et kulturtilbud for alle aldersgrupper og som er
490 økonomisk tilgjengelige for alle.
- 491 • Videreutvikle Lillehammers fortrinn som film-, kunst- og litteraturby og utnytte
492 potensialet som ligger i UNESCO-statusen.
- 493 • Støtte opp om planer for utvidelse av Lillehammer Kunstmuseum.
- 494 • Videreføre et godt bibliotektilbud med selvbetjent tilgang utenom åpningstider, som er
495 arena for debatt, læring og formidling.
- 496 • Prioritere midler til breddeidrett for å skape inkluderende idrettsarenaer.
- 497 • Sørge for å holde prisene nede for barneidretten, slik at vi sikrer at alle har mulighet til å
498 delta.
- 499 • Jobbe for nødvendig rehabilitering av Kulturhuset Banken og legge til rette for mer
500 aktivitet i lokalene.
- 501 • At talenter innen idrett, kunst og kultur skal kunne bygge bærekraftige karrierer.
- 502 • Planlegge for bygging og drift av fotballhall, fortrinnsvis gjennom et samarbeid med
503 private eller Lillehammer Olympiapark.
- 504 • Ha målrettede ordninger som gjør det mulig for alle å delta på fritidsaktiviteter,
505 uavhengig av økonomisk situasjon.
506

507 **Frivillighet**

508 Frivillig arbeid er av stor verdi for både lokalsamfunnet og den enkelte. Alle bør få muligheten til å
509 delta i frivillig arbeid. Derfor er det viktig for Venstre at det skal være enkelt å være frivillig, og at
510 frivilligheten har en sterk rolle i lokalsamfunnet.
511

512 **Lillehammer Venstre vil:**

- 513 • Gjøre egnede offentlige lokaler tilgjengelige for lag og foreninger på en enkel måte.
- 514 • Minske byråkratiet opp mot frivilligheten i forbindelse med søknader om midler og enkle
515 byggesøknader.
- 516 • Sikre en god arbeidsdeling mellom kommunen og frivilligheten i de tilfellene der
517 frivilligheten tar seg av oppgaver som grenser opp mot kommunens ansvarsområde.
- 518 • Sikre at frivilligsentralen har økonomi til å legge til rette for mer frivillig arbeid.

- 519
- Legge til rette for en kommunal folkehelsedag der frivilligheten får fremmet sine aktiviteter og muligheten til å engasjere seg.
- 520
- Øke støtten til de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene i kommunene og legge til rette for flerårige støtteordninger.
- 521
- 522
- 523

524 **Asyl og integrering**

525 Norge skal være en trygg havn for folk på flukt. Venstre vil møte flyktninger med respekt og
526 medmenneskelighet og gi dem muligheten til å skape seg et bedre liv. Det er viktig å få folk ut i skole,
527 arbeidsliv og fritidsaktiviteter for å sikre rask og god integrering. Venstre vil gi flyktninger og
528 asylsøkere flere rettigheter og støtte opp om private og ideelle initiativer for bedre integrering og
529 inkludering.

530

531 **Lillehammer Venstre vil:**

- Jobbe for rask bosetting av flyktninger og sikre et variert utvalg av botilbud.
  - Jobbe for rett til videregående opplæring for asylsøkere.
  - Ha en forsøksordning som gjør det enklere å jobbe under asylsøknadsprosessen.
  - Styrke introduksjonsprogrammet og gjøre det lettere å kombinere deltakelse med ordinært arbeid.
  - Tilby fadder- og praktikantordninger for flyktninger.
  - Samarbeide med lokalt næringsliv om å tilby norskopplæring til arbeidsinnvandrere og etablere gode møteplasser.
  - Sikre barn i mottak muligheten til å delta på ordinære fritidsaktiviteter.
  - Gi tilbud om barnehageplass til flyktninger.
  - Jobbe for flere fritidstilbud etter skolen i regi av både private og kommunale aktører.
- 543

544 **Demokrati og åpenhet**

545 Venstre mener at avgjørelser bør tas så nær det det angår som mulig. Mer makt bør flyttes fra staten
546 til kommunalt nivå. Vi vil ha et levende lokalsamfunn og kommuner som er store nok til å kunne
547 utøve reell makt og ta på seg og skjøtte flere oppgaver. Dette fordrer sterke kommuner. Lillehammer
548 Venstre ser behov for at flere kommuner bør slås sammen for å yte bedre tjenester.

549

550 I første rekke ser vi for oss et enda tettere samarbeid med kommunene Gausdal, Øyer og Ringebu,
551 men utelukker heller ikke ytterligere utvidelse.

552

553 For å gi folk gode tjenester og skape lokal utvikling er lokal frihet bedre enn statlig detaljstyring og
554 øremerking. Derfor er et sterkt lokaldemokrati viktig for Venstre. Vi vil at flere skal kunne delta i
555 lokaldemokratiet.

556

557 Vi må sammen skape et ytringsklima i lokalpolitikken som gjør det mulig for alle å være med. Venstre
558 vil inkludere flere ved å gi 16- og 17-åringer stemmerett, og vi vil at barn og unge skal ha større
559 medvirkning i kommunen de bor i.

560

561 **Lillehammer Venstre vil:**

- 562 • Være en pådriver for tettere samarbeid med nabokommuner.
- 563 • Fremme mer deltagelse i lokalpolitikken og et godt ytringsklima.

564 **Kapittel 6 – Helse og omsorg i lokalsamfunnet**

565 Et trygt og nært helsetilbud av høy kvalitet er viktig for at alle skal ha frihet og mulighet til å delta i
566 samfunnet. Lillehammer Venstre ønsker at hver enkelt i større grad bør kunne bestemme hvem man
567 mottar tjenestene fra og at alle sikres rett behandling til riktig tid.

568
569 For at alle skal kunne leve et godt og selvstendig liv lenger, må samfunnet forebygge mer og reparere
570 mindre innenfor både psykisk og fysisk helse. Tidlig innsats og mer inkludering kan bidra til å
571 forhindre utenforskap og sette flere i stand til å delta i samfunnet på like premisser. Lillehammer
572 kommune har vedtatt tillitsreformen og bør følge opp denne tenkningen i sin styring av
573 virksomheten.
574

575 **Helsetjenester og psykisk helse**

576 Lillehammer Venstre vil føre en helsepolitikk som sikrer alle tilgang til et godt helsetilbud, uavhengig
577 av språkferdigheter, alder, inntektsnivå eller pårørendes ressurser. Når flere helsetjenester er blitt
578 flyttet over fra staten til kommunen, stiller det høye krav til kommunehelsetjenestene og
579 fastlegetjenesten, men det gir også mulighet til å tilpasse tjenestene til innbyggernes behov.
580 Innbyggerne må sikres kompetent helsehjelp gjennom godt samarbeid mellom kommunen og
581 sykehuset og mellom offentlige, private og ideelle helsetilbud.

582
583 Tilbudet til personer som sliter med psykiske helseplager og lidelser, er ikke godt nok. Lillehammer
584 Venstre vil sikre rask og god psykisk helsehjelp, utvide lavterskeltilbudet og styrke ettervernet. Vi vil
585 senke terskelen for behandling ved å etablere lavterskeltilbud om psykisk helsehjelp og jobbe tett
586 opp mot statlige helsemyndigheter for å sikre at kapasiteten i spesialisthelsetjenesten er god nok.

587
588 Fysisk og psykisk vold i nære relasjoner er både en helsemessig og sosial utfordring. Kommunen har
589 et betydelig ansvar for å forebygge og bistå personer av begge kjønn, og eventuelle barn.

590

591 **Lillehammer Venstre vil:**

- 592 • At flere kommuner skal få tilbud om en koordinator som hjelper til med å navigere i
593 systemet, slik at alle får den hjelpen de har krav på.
- 594 • Sikre fastlegeordningens mulighet til å gi trygg og god pasientbehandling.
- 595 • Fortsatt jobbe for et godt og allsidig sykehus på Lillehammer med akuttfunksjoner.
- 596 • Tilby sykepleiere, jordmødre og andre helsearbeidere en arbeidshverdag hvor det er
597 mulig å stå i heltidsstilling, blant annet gjennom å se på alternative turnusordninger, økt
598 bemanning og avlastning for arbeidsoppgaver som kan løses av andre yrkesgrupper.
- 599 • Sikre frivilligsentralen og frisklivssentralen og andre lavterskel aktivitets- og helsetilbud.
- 600 • Bruke helsestasjonen som et verktøy for å samordne tjenestene for både barn, ungdom
601 og eldre på ett sted.
- 602 • Bruke kommunepsykologene i det forebyggende folkehelsearbeidet.
- 603 • At det på kommunens nettsider skal være lett å få oversikt over tilgjengelige psykologers
604 ventetid og spesialiseringsområde og søkerens rettigheter ved avslag.

- 605 • Jobbe for at alle som mottar tjenester i hjemmet, skal få et fast antall personer å
606 forholde seg til når de trenger det.
607 • Jobbe for at pårørende til mottakere av helsetjenester ivaretas på en god måte.
608 • Utvikle Lillehammers potensial for mer helseturisme.
609 • Etablere opplysningstjeneste for folkehelse.
610

611 **Lokal ruspolitikk**

612 Venstre vil ha en human ruspolitikk der vi behandler rusavhengige med verdighet. Ruspolitikken må
613 være kunnskapsbasert, sette mennesket i sentrum og gi folk muligheten til å leve et trygt og godt liv.
614 Derfor må vi møte avhengighet med hjelp og behandling framfor straff.
615

616 **Lillehammer Venstre vil:**

- 617 • Satse på forebyggende tiltak rettet mot unge, deriblant samarbeid mellom helsetjenester
618 og skolene med informasjon om rusmiddelbruk.
619 • Samarbeide med allerede etablerte offentlige tjenester om å etablere brukerrom for
620 rusavhengige.
621 • Sørge for at det finnes trygge møteplasser for mennesker i aktiv rus.
622 • Jobbe for å etablere anonyme tilbud om rusmiddeltesting for å forhindre bruk av farlige
623 stoffer.
624 • Sikre at kommunen har en ungdomskontakt og et godt lavterskeltilbud for ungdom.
625

626 **Økt frihet i alderdommen**

627 Hver enkelt av oss har ulike ønsker om og forventninger til hvordan alderdommen vår skal være.
628 Lillehammer Venstre vil møte alle eldre med et tilbud som gir valgfrihet og tar i bruk teknologi slik at
629 alle får muligheten til å leve et så fritt, selvstendig og innholdsrikt liv som mulig. Vi vil legge til rette
630 for at eldre mennesker kan få et omsorgstilbud som er tilpasset behovene og interessene deres.
631

632 **Lillehammer Venstre vil:**

- 633 • Videreføring av satsing på velferdsteknologi, innovasjon og nye løsninger for å legge til
634 rette for at flere kan bo hjemme lenger og mestre sin egen hverdag, samtidig som man
635 tar hensyn til eldre uten digital kompetanse.
636 • Legge til rette for godt tilrettelagte bo- og transporttilbud slik at en kan bo hjemme så
637 lenge som ønsket.
638 • Ha et mangfold av boformer – blant annet omsorgsboliger og bofellesskap – slik at man
639 kan få en bolig som er tilpasset etter hvor godt man klarer seg selv.
640 • Stimulere til fellesskapsløsninger som kan gi trygghet og rom for frivillig innsats, gjerne
641 utviklet i samarbeid med private aktører.
642 • Være åpen for en blanding av ideelle, kommersielle og kommunale sykehjem.

- 643
- 644
- 645
- 646
- 647
- 648
- 649
- 650
- 651
- 652
- 653
- 654
- 655
- 656
- 657
- Satse på hjemmerehabilitering slik at eldre raskest mulig kan komme tilbake i vanlig form etter sykdom og skade.
  - Etablere helsestasjon for eldre.
  - Legge til rette for at sykehjem og omsorgsboliger har et tilpasset tilbud som reflekterer enkeltmenneskers interesser og ønsker.
  - Tilrettelegge for et mer sømløst samarbeid på tvers av hjemmetjenesten, helsetjenesten og frivilligheten for å motvirke underernæring og ensomhet blant eldre.
  - Sørge for at maten på bo- og omsorgshjemmene har høy kvalitet og er tilpasset den enkeltes vaner og ønsker, blant annet ved å involvere beboerne så langt som mulig ved måltidene.
  - Ha et rikt aktivitetstilbud på bo- og omsorgshjemmene som er tilpasset det mangfoldet av mennesker som bor sammen de siste årene av livet.
  - Gi tilbud om GPS-sporing for å øke radiusen og friheten til de eldre der det foreligger samtykke.